

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtára

2006. december
10. évfolyam 4/5. szám

*Kellemes karácsonyi ünnepeket és
boldog új évet kívánunk
minden kedves Olvasónknak!*

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetet mondunk az Állatorvos-tudományi Könyvtár és valamennyi használója nevében mindazoknak, akik a 2006. évben a könyvtárat adományokkal, munkájukkal, tanácsaikkal vagy az Alapítvány az Állatorvos-tudományért számlájára (száma: 11707024-20292975) befizetett összeggel támogatták. Nevük a könyvtár honlapján (<http://konyvtar.univet.hu/konyvtar/tamogat.htm>) olvasható.

AZ ÚSZÓ HALÁRUSOK BIRODALMÁBAN

Finnországról, bár lelkesen emlegetjük a rokonságot, viszonylag keveset tudunk. Nem visszhangzik a nemzetközi sajtó a finn botrányoktól, és – bár az Európában a jóléttel szinte szinonim Skandináviához tartozik – ritkán olvashatunk beszámolót arról a szolid fejlődésről, amely az utóbbi évtizedekben jellemzi ezt a nagy területű, de mindössze 5,3 milliós népességű országot. Ahhoz, hogy teljesítményüket, mentalitásukat valóban értékelni tudjuk, jó, ha tisztában vagyunk azzal, hogy 1917-ig Finnország nem létezett. Évszázadokon át a svéd és az orosz hatalmi törekvések ütköző területe volt, fennhatóságuk alatt sínylődött vagy épült, az uralkodók kénye szerint. A második világháború is megtépázta, még a könyvgyűjteményt is, amint ez az egyetemtörténeti múzeumban látható.

Az orosz korszakot maguk a finnek is termékenynek érzik, viszonylagos autonómiát élveztek, és "a Sándorok" jelentős fejlesztéseket hajtottak végre. A fővárosban sétálva a szecessziós és hipermodern épületek között fel-felbukkannak a klasszicista remek és a

Szentpétervár hangulatát idéző főtér: szembe néz itt a szénátus és az egyetem, közöttük magasodik a templom. Az 1640-ben, Turku-ban alapított universitas 1827-ben, a nagy tűzvész után Helsinkibe költözött, és felvette a Sándor Cár Egyetem nevet. Ha valami nehézkesen intéződik, finn kollégáink a XIX. századi bürokráciára utalva hamiskás mosollyal, csak annyit mondanak: "Hát persze, »cári« egyetem." De nem ez a jellemző: ahogyan békés egyetértésben élnek egykori "megszállóik" leszármazottaival (a svéd hivatalos nyelv, bár mindössze 6%-os a kisebbség),

ahogyan történelmük során megtanultak bölcs kompromisszumokat kötni, ugyanakkor önmagukat megőrizni, úgy mindennapi ügyeiket is a racionalitás jegyében intézik. A Helsinkiben töltött egy hét alatt számos koordinációs bizottsággal és koordinátorral találkoztam, és bár panaszkodtak arra, hogy túl sok értekezleten kell részt venniük, a könyvtárak fejlődése azt sugallja, mégsem a semmit hangolják össze.

Látogatásom fő célja a Viikki Tudományos Könyvtár (Viikin tiedekirjasto) megismerése volt. Finnországban is megtörtént az egyetemek integrációja, és ennek nyomán – természetesen – a könyvtáraké is. A 38.000 hallgatóval működő egyetem történelmi atmoszférájú központi könyvtára ebben az évben elnyerte a Nemzeti Könyvtár státuszt. Elsősorban a humaniorákat gyűjti, és kiemelkedően gazdag szláv kollekcója is. Az ódon külső ugyanakkor jól megfér a csúcstechnikával és a modern kari könyvtárak korszerű irányításával.

Az egyetemi polgárok – oktatók és hallgatók – otthonról is használhatják a számítóközpontot, és ezen keresztül az egyetem által előfizetett 240 adatbázist és jó 10.000 elektronikus folyóiratot, illetve a finn közös katalógust és információ-kereső portált. Ez nagymértékben tehermentesíti a kari könyvtárakat, és a források lehető legésszerűbb felhasználását eredményezi. Egy beléptető mágneskártyát is kérhetnek a hallgatók, ha a

24 órán keresztül nyitva tartó tanulószobákat és számítógép-tereket akarják látogatni. Ezekben – a portaszolgáltatón kívül – más felügyelet nincs, és nem is kell. Csak a mobiltelefonok érdeklék a “szarkákat”. Ilyen a két régi épület közé “beszorított” ún. diák könyvtár is, amely négy emeleten több száz számítógéppel áll a hallgatók rendelkezésére éjjel-nappal, a hét minden napján.

A kari könyvtárak modernnek, sőt, hipermodernnek. A Meilachti Országos Orvosi és

Egészségtudományi Könyvtár egy hatalmas és még épülő klinika-együttes peremén, a helikopter leszállóhely mellett található. Az üveg épület átlátható terei viszonylag kevés olvasóhellyel, rengeteg számítógéppel, és természetesen hatalmas gyűjteménnyel várják az orvostan-hallgatókat, akik még éjjel is igénybe vehetik az alagsori tanulószobákat, közösségi helyiségeket.

Viikki Helsinki egyik viszonylag új városnegyede, amely az ökológiai szemléletű városi lét kísérleti terepe is. 23 vállalkozás, 5 egyetemi kutatóintézet, a kormány szervei közül a növényvédelmi és élelmiszerbiztonsági hatóságok és laboratóriumok, és természetesen az egyetemnek a mezőgazdaságot, erdészetet, állatorvos-tudományt, biológiát, idegtudományt, ökológiát és ezek társadalomtudományi vetületét felölelő fakultásai található itt egy tangazdaság, egy siugró sánc és a tenger szomszédságában.

Az állatorvosi kar (350 hallgatóval és 200 dolgozóval) került ide utolsóként, két esztendővel ezelőtt. A nagy egyetemi építkezések közül majdnem kimaradt az állatorvosképzés számára létfontosságú klinika, amely végül az eredeti terveknel szerényebb módon valósult meg. A nagyállat-gyógyászok egy csoportja ezért – és a szerény fizetések miatt – el is távozott, hogy saját kórházat alapítson. Látogatásom idején – egy hétköznap délelőtt – a klinikán csend honolt, egyetlen idős kutya várt valamilyen kezelésre. A patyolatizsza szürke folyosókról üres kezelőkebe láttunk, mindössze néhány hallgató buzgólkodott az egyik teremben.

A könyvtár pazar épülete, a “Korona” üvegfala mögött négy szinten található a tudományos gyűjtemény és a földszinten a helyi közkönyvtár is. Nem csak az impozáns épület, de a három mediterrán hangulatú télikert is gyönyörű. Az olvasók ebben a kellemes környezetben dolgozhatnak és

szemlélhetik a viszonylag zord finn időjárás változásait. A polcok között elrejtett olvasóhelyek itt is kevésbé feltűnőek, mint a számítógépes munkaállomások. A tankönyvek mindjárt a bejárat mellett, a folyóiratok és a többi könyv az emeleten található, hagyományos szakrendben. Az állatorvos-tudományi művek ilyen módon “szétszóródtak”, és bizony kell némi idő a hallgatóknak, amíg megtalálják őket. Ehhez segítséget is kapnak: az egyetemen minden évben egységes, öt lépcsőből álló informatikai képzésben részesül mind a 4000 újonc. Az önértékelő tesztrel induló és távoktatási anyagokkal segített kurzus szorosan kapcsolódik az oktatáshoz: a hallgatói feladatok megoldásához szükséges programokat és könyvtárhasználati, keresési képességeket fejlesztik. Ennek biztosításában a könyvtárosokat nagymértékben segíti az, hogy tagjai az oktatás didaktikai fejlesztésével foglalkozó bizottságnak. Az önállóság az automatizált könyvkölcsönzéstől kezdve a probléma-központú tanulás keretében az otthonról végzett irodalom-kutatásig mindenhez szükséges.

A tágas terek mellett számos kisebb-nagyobb helyiség is rendelkezésre áll egyéni vagy csoportos tanulásra. A kicsikben számítógépes csatlakozók, a nagyokban több tucat számítógép teszi lehetővé a keresést, böngészést, dolgozatírást stb. De ez nem csak a központi könyvtárban van így: az állatorvos-képzés színhelyén is működtetnek egy kis tankönyv- és disszertáció-gyűjteményt egy számítógépes teremmel (Veterinarium), de a klinikusok épületében is van hasonló központ önkiszolgáló kölcsönzéssel, számítógéppel, másolóval (Clinicum).

Az egyetemi könyvtár elektronikus forrásai természetesen itt is rendelkezésre állnak

mind a hallgatóknak, mind az oktatóknak. Ez utóbbiak ritkán keresik fel a könyvtárat, inkább a könyvtárosok látogatják meg őket irodájukban pl. az új lehetőségek ismertetése céljából. Hasonló szerepkörben jelennek meg a regionális továbbképzéseken is.

Finnországban kb. hat év tanulás szükséges ahhoz, hogy állatorvosi működési engedélyt kaphasson egy diplomás, a doktor (PhD) címet ez után szerezheti meg. A hallgatók túlnyomó többsége hölgy, aki nem szívesen megy el az ország távoli, elszigetelt részeibe nagyállatokat gyógyítani, így viszonylagos állatorvoshiány van. Gondolnodnak azon, hogy az oktatást három szakirányra bontsák: klinikus, hatósági és élelmiszer-higiénikus, de ez még nem eldöntött kérdés. Az minden esetre biztos, hogy jobb, ha az élelmiszer-higiénikusoknak vízijártasságiuk is van.

Viikki ideális hely az állatorvos-képzésre, irigylésre méltó feltételekkel. Hosszú távon bizonyára megmutatkozik majd az előnye annak, hogy a kar, a könyvtár, a hatóságok, a laboratóriumok, egy gazdaság és a klinika egy helyen található. Nem kétséges, hogy a finn racionalitás jegyében mindenki igyekszik majd ezeket a lehetőségeket kiaknázni, akkor is, ha némi belső ellenállást le kell küzdeniük. A könyvtárosoktól is erőfeszítéseket igényel, hogy a “nagyüzemi” környezetben ne sorvadjanak el a szakmához fűződő fontos és inspiráló kapcsolatok. Reméljük, hogy az ifjúság tavaszünnepén, május 13-án – amelyen 1848-ban először hangzott fel a finn himnusz – továbbra is bejárnak Viikki-ből a városközpontba az állatorvos-jelöltek, akik a hagyományoknak megfelelően szakszerűen bepólyálják az egyik forgalmas csomópontban álló lovak lábát. (O.É.)

ÚJABB HÍRCSATORNÁK

A Noctua ez évi 2. számában már ismertettük a Firefox böngészővel vagy olvasóprogramokkal könnyen létesíthető RSS hírcsatornák alkalmazásának lehetőségeit. Most két újabbat mutatunk be.

A jogszabályok és a pályázati lehetőségek figyelése mindig terhes, nehézkes, de létfontosságú feladat volt. Nagy könnyebbé vált a feladat a **Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium** honlapjának (<http://www.fvm.hu>) nyitó oldalán, a bal menüsáv alsó részén megjelent RSS lehetőségek: **hírek, pályázatok, jogszabályok**. Nem kétséges, hogy ezek bármelyikét érdemes, sőt, szükséges is könyvjelző-eszköztárunkon látni, vagy egy olvasóprogram segítségével kis felnyíló ablakban nyomon követni. A honlap részletes útmutatást ad az RSS használatáról és a letölthető olvasókról, de ez ügyben fordulhatunk a Noctua említett számához is. Minden kategória megbízhatóan naprakész: friss hírek, "néhányórás" jogszabályok, aktuális pályázatok találhatók az újdonságok között.

Az RSS segítségével **kedvenc folyóiratát** is az eszköztárára varázsolhatja, mert ezek többsége az e-mailben küldött ingyenes tartalomjegyzék-szolgáltatás mellett a hírcsatornán történő újdonság-értesítést is felkínálja. Ilyen például a Biomed Central szabadon hozzáférhető, teljes folyóiratokat kínáló gyűjteménye, de figyelhetünk egy folyóiratot úgy is, hogy a PubMed-ben kikeressük, majd a "Send to RSS" lehetőséggel létrehozunk a hírcsatornát. Természetesen ebben az esetben a PubMed-be történő bevitelkor kapjuk az értesítéseket. Ne feledjük, hogy az RSS néha az XML feliratú gomb alatt keresendő!

Ezek után már csak annyi a teendőnk, hogy üres perceinkben az újdonságokat tartalmazó narancssárga jelre kattintsunk!

KERESŐSULI

Keresősuli 6.

Vajon hol keressem...

Adatbázisok az Állatorvos-tudományi Könyvtár honlapján

Ha egy problémához szakirodalomra van szükségünk, először azt kell eldöntenünk, hogy melyik adatbázishoz forduljunk, hol érdemes keresni? Az Állatorvos-tudományi Könyvtár honlapjának **Adatbázisok** fejezete felsorolja mindazokat a (Magyarországon elérhető) hazai és külföldi adatbázisokat, amelyekben egy állatorvos megtalálhatja a számára szükséges dokumentumokat. Választhatunk a szűkebben a mezőgazdasági-állatorvosi szakterülethez tartozó (<http://konyvtar.univet.hu/database/szakdb.php> és

átfogó (általános) (<http://konyvtar.univet.hu/database/freedb.php>) adatbázisok között. Mit tudhatunk meg egy-egy adatbázisról?

- ◆ Milyen időszakot dolgoz fel?
- ◆ Honnét érhető el? (Ezt az oldal tetején megmagyarázott ikonok mutatják.)
- ◆ Ki a kiadója?
- ◆ Mely szakterületeket öleli fel?
- ◆ Milyen típusú adatokat/kiadványokat dolgoz fel?
- ◆ Elérhető-e a kiadványok teljes szövege?
- ◆ Hány rekordot tartalmaz? (Egy rekord egy művet vagy kiadványt ír le.)
- ◆ Milyen gyakran frissítik?
- ◆ Hány rekorddal gyarapszik évente?
- ◆ Hol olvasható róla bővebb ismertető?

Ennek alapján eldönthetjük, hogy melyik forrásban kell keresnünk, és azt is megtudhatjuk, hogy ezt otthonról is megtehetjük-e, vagy csak valamelyik könyvtárból. (Az adatbázisok egy része csak az előfizető konzorcium tagkönyvtáraiban használható!)

Ne feledje: a problémák többségének megoldásához több adatbázisban kell tájékozódni!

Keresősuli 7.

Írtak már erről humán orvosok? Mit? Magyar Orvosi Bibliográfia

Számos érintkezési pont van az állat- és emberorvosi terület között. Gyakran felmerül a kérdés, hol tartanak a humán kollégák? A hazai fejlemények követhetők a Magyar Orvosi Bibliográfia segítségével, amely 1957 óta tárja fel a szakirodalmat (folyóiratcikket, könyveket stb.). Mindenki számára hozzáférhető elektronikus változata az utóbbi 10 év anyagát tartalmazza: <http://sunny.eski.hu:8080/cgi-bin/w1.sh>.

Négyféle adatra (mezőre) folytatható keresés:

- ◆ szerző és/vagy cím: ha ismerjük valamelyik adatot
- ◆ kulcsszó: ha a cím valamelyik részletét, szavát ismerjük
- ◆ osztályozási jelzet: az Egyetemes Tizedes Osztályozás kódjai
- ◆ tárgyszó: a kiadványok tartalmát leíró kifejezések.

Ha egy konkrét dokumentumot vagy egy személy munkáit keresi, használja a cím és szerző szerinti keresést. Ha egy konkrét témakörre kíváncsi, használja a kulcsszavas

vagy a tárgyszavas keresést. Minden esetben az "I" gomb kínál eligazítást az adott keresőfelület használatához.

A **szerző és cím szerinti keresésben**, ha csak a cím részletét ismerjük, azt csonkolva, vagyis szükség szerint a hiányzó részt előlről és/vagy hátulról % vagy * jellel pótolva kell beírni. A szerző nevét a rendszer automatikusan részletként kezeli, kivéve, ha bejelöljük, hogy "ez a teljes név". (Például: Kapp Pál szerző carcinomával kapcsolatos cikkeit a cím sorba a %carcinoma% beírásával kaphatjuk meg, mivel a carcinoma kifejezés a cím közepén szerepel.)

A **kulcsszó keresés** esetében alkalmazhatjuk az AND, OR, NOT operátorokat a címbe feltételezett kifejezések összekapcsolására. Ha semmit nem írunk a szavak közé, azt a rendszer "vagy" kapcsolatként értelmezi, tehát bármelyik kifejezés megléte esetén találatot kapunk. Itt nincs szükség csonkolásra, még a ragozott alakokat is megtalálja a rendszer.

Az **osztályozási jelzetek** bonyolult világát hagyjuk a könyvtárosokra!

A **tárgyszó keresés** két lehetőséget ad: kereshetünk a tárgyszavak jegyzékében, ha bejelöljük "Az eredmény tárgyszavak listája legyen" sor melletti négyzetet. Ebben az esetben a tárgyszóra kattintva láthatjuk meg a tételeket. Alapértelmezésben a kereső mezőbe beír kifejezés – ha tárgyszóként alkalmazzák – előhívja a hozzárendelt dokumentumok leírásait. Vigyázat: lehet, hogy azért nem lesz találatunk, mert nincs olyan tárgyszó! A témák összekapcsolására itt nincs lehetőség.

Kereséseinket **szűkíthetjük** időszakra, lelőhelyre és dokumentumtípusra.

A **találatok** közül menthetjük a szükséges bibliográfiai adatokat, ha a listában bal oldalon látható kockákban kijelöljük a számunkra érdekes tételeket, és az oszlop feletti rejtélyes "ISBD"¹ gombot megnyomjuk. Ekkor viszonylag jól olvasható jegyzéket kapunk. Az eredeti találati listában a címre kattintva nézhetjük meg a teljes tételt.

Az eredmény **mentésére** mindkét esetben az adatok kijelölése, másolása, és másik (pl. word) fájlba beillesztése tűnik a legegyszerűbb megoldásnak.

Az Állatorvos-tudományi Könyvtár által 2006-ban benyújtott pályázatok

A 2006. évben a hiányzó pályázati forrásokat lehetőség szerint az Állatorvos-tudományi Kar pótolta. Elnyert pályázatok: OKM 400.000 + 800.000 Ft (könyvbeszerzés), NKA Levéltári Kollégium 97.000 Ft (légállapotmérő-műszer beszerzése). Mindössze két további pályázat benyújtására volt lehetőség.

¹ A könyvek leírására vonatkozó szabvány, az ún. International Standard Book Description kifejezés rövidítése.

